



Arkivsak-dok. 25/02211-4
Saksbehandler Inger Helene Sira

Saksgang	Møtedato	Saksnummer
Kommunestyret	17.09.2025	

Saksframlegg

Uttale til høring av forespørsel om vurdering konsesjonsplikt av nytt aggregat i Grøa Kraftverk

Kommunedirektørens innstilling:

Sunndal kommunestyre er i utgangspunktet positiv til at eldre vannkraftanlegg restaureres og effektiviseres, da effektiviseringsprosjekter som regel har mindre negativ effekt på vassdraget enn hva nye tiltak vil ha. Eldre vannkraftverk har ofte ikke tilstrekkelige vilkår som bøter på de negative effektene de har på naturen. Oppgraderinger kan være positive, fordi man kan nyttiggjøre seg ny kunnskap om negative påvirkninger og i tillegg ta i bruk naturbaserte løsninger for å redusere disse effektene.

En konsesjonsbehandling vil legge til rette for å vurdere konsekvenser og vilkår på en mer hensiktsmessig måte, enn uten konsesjonsbehandling. NVE har en veileder som påpeker hvilke ombyggingsprosjekter som er konsesjonspliktig. Disse spørsmålene er forsøkt besvart i vurderingen i saksframlegget. Sunndal kommune mener at spørsmålene 1, 2, 3, 4, 5 og 6 i NVE sin veileder er relevante for spørsmålet om konsesjonsbehandling. Sunndal kommune mener derfor at det bør søkes konsesjon for tiltaket.

Driva er både et vernet vassdrag (øvre deler) og et nasjonalt laksevassdrag, og det er viktig at alle nye vannkrafttiltak som påvirker vannføringen og dermed naturmangfoldet i elva og rundt elva, behandles med konsesjonssøknad.

Når det gjelder Grøa er det noen usikkerhetsmomenter hvordan tiltaket vil slå ut, herunder for anadrom fisk. SWECO-rapporten er basert på eksisterende databaser, ingen nye undersøkelser er gjennomført og vurderinger om vannføring er statistiske. Rapporten fra SWECO viser at tiltaket vil føre til endringer i vannføringen i elva, spesielt på strekningen mellom dammen og kraftstasjonen, som er ei verdifull bekkekløft.

I tillegg er kunnskapsstatusen for anadrom fisk i Driva betydelig mer opplyst i dag enn i 1989. Driva er under reetablering etter 40 år med *gyrodactylus salaris*. Sideelva Grøa har egnet gytesubstrat og oppvekstområder for laks flere steder. Den er derfor aktuell for planting av rognbokser og utsett av yngel i reetableringsarbeidet. Den er også viktig for sjøørretbestanden.

Denne aktiviteten krever stabil vannføring og at elva ikke tørrlegges i perioder. Det er noe uklart hvordan et nytt aggregat vil påvirke vannføringen helt konkret, noe som kan synliggjøres tydeligere i en konsesjonsbehandling. Det anses imidlertid som positivt om tiltaket gir mer stabile vannforhold nedstrøms utløpet enn hva det er i dag.

Det er allerede utbygd flere småkraft og et større kraftverk i tilknytning til Driva. Det er viktig at samlet belastning av alle tiltak i elva Driva legges til grunn, som både er et vernet vassdrag (øvre deler) og nasjonalt laksevassdrag. Prinsippet om samlet belastning bør veie tungt når man vurderer behovet for konsesjon. I dag har vi fagmiljøer som har betydelig kunnskap om naturbaserte løsninger som vil kunne bedre forholdene betydelig for anadrom fisk, men samtidig ha kraftproduksjon.

Rapporten som den foreligger, beskriver ingen særskilte forslag til avbøtende tiltak. Sunndal kommune mener derfor det bør søkes om konsesjon, slik at det gir bedre kunnskap om tiltaket, samt i større grad muliggjør vilkår for avbøtende tiltak.

Dersom det gis tillatelse til nytt aggregat i Grøa kraftverk *uten konsesjonsbehandling* ber Sunndal kommune om at følgende om vilkår vurderes (jf. funnene i NTNU Vitenskapsmuseets rapport 2023-2 Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Grøa, og kunnskap fra prosjektet om gyrobekjempelse i Drivaregionen):

1. Kraftverkseier bør pålegges naturfaglige undersøkelser for å kartlegge gassovertetningen i utløpet av kraftverket og påvirkningen dette har på anadrom fisk.
2. Kraftverkseier bør pålegges naturfaglige undersøkelser som kartlegger om nytt aggregat faktisk gir mer stabile vannføringsforhold når det er minst vann i elva. Det er ønskelig med etablering av limnigraf for å måle vannføringen i Grøa.
3. Per i dag er det ingen minstevannsføringskrav i Grøa, men konsesjonær er pålagt å slippe 1 m³/s vann ved stans i anlegget. Dette ser ut til å gi stranding av fisk og gytegroper, da det tar minst en time før overløpsvannet når inntaket og elva. Dette resulterer i kritiske opp- og nedganger i vatnet. Ved installasjon av et nytt aggregat, vil trolig vannet bli mer stabilt nedstrøms. Det bør utredes for avbøtende tiltak som kan redusere negativ effekt av nedstenging av anlegget. I dette ligger det hvordan man på en mer stabil måte kan tilføre elva 1m³/s ved stans. Dette er vilkår som sørger for at vannstandsendingene reguleres over tid for å unngå påvirkning på ung laksefisk eller naturlig gytegroper og rognbokser som er plantet i elva.

Saksopplysninger

Denne saken gjelder

NVE har mottatt en forespørsel fra Neas AS, datert 27.04.2023, om vurdering av konsesjonsplikt for å installere et nytt aggregat for å redusere minste driftsvannsføring i Grøa kraftverk. Installasjonen av et nytt aggregat vil redusere minste slukeevne i kraftverket fra 0,68 m³/s til 0,05 m³/s, og øke største slukeevne fra 11,5 m³/s til 12,5 m³/s.

I et middels år vil det omsøkte tiltaket redusere antall dager med vannføring mindre enn minste slukeevne fra 87 dager til 0 dager, samt redusere antall dager med overløp fra 30 til 25 dager.

Det nye aggregatet vil komme i tillegg til de to eksisterende aggregatene i anlegget, og produksjonen vil kunne øke med 3,6 GWh/år. Det er per i dag ingen krav til minstevannsføring fra dammen, men det er krav om at det ved stans i anlegget slippes forbi 1,0 m³/s fra utløpet.

Forespørselen skal behandles etter vannressursloven § 18 og vurderes etter §§ 8 og 10 i samme lov. NVE skal på bakgrunn av forespørselen vurdere om tiltaket gir skade og ulempe av slik betydning for allmenne interesser at det oppstår konsesjonsplikt etter vannressursloven.

NVE ønsker tilbakemelding på om kjente allmenne interesser blir berørt av tiltaket, som for eksempel friluftslivsinteresser, kulturminner, verdifulle naturtyper, rødlistede arter og informasjon om vilt. Vi ønsker også informasjon om planstatus, status i forhold til vannforskriften, eksisterende vannuttak eller andre aktiviteter i vassdraget.

Forespørselen er tilgjengelig på NVEs nettside: www.nve.no/9215/V.

Konsesjonsdokumentet til Grøa kraftverk finnes her:

<https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=639&type=V-1>

Hva er ei konsesjonspliktavurdering?

NVE skriver på sine hjemmesider at ei konsesjonspliktavurdering er ei «vurdering av det konkrete tiltaket og hvilke skader og ulemper dette kan føre til for allmenne interesser».

Konsesjonspliktavurderingene er ikke like krevende som en søknad, og det er ikke krav om at tiltakshaver gjør utredninger før forespørselen sendes til NVE. Det er imidlertid en fordel om tiltakshaver beskriver kjente allmenne interesser innenfor tiltakets influensområde. Dette har NEAS gjort gjennom vedlagte SWECO-rapport. NVE kjører i tillegg en begrensa høringsrunde. Tiltak som effektivisering, utvidelse og ombygging av vannkraftverk kan være konsesjonspliktige.

Konsesjonspliktavurderingen skal kun ta stilling til om konsesjonsplikt foreligger eller ikke. NVE har i utgangspunktet ikke anledning til å sette vilkår, men de kan sette forbehold om at tiltaket gjennomføres slik det er beskrevet i forespørselen (med for eksempel avbøtende tiltak). Sunndal kommune har derfor skissert avbøtende tiltak i vedtaket, i tilfelle tiltaket ikke blir vurdert som konsesjonspliktig. Parter i saken og de med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket om et tiltak er konsesjonspliktig eller ikke. Dersom tiltaket er konsesjonspliktig, må det søkes om vassdragskonsesjon. Dersom det ikke er konsesjonspliktig, kan tiltaket isteden behandles av kommunen etter plan- og bygningsloven.

Planstatus for området

Området omfattes ikke av reguleringsplan.

Kommuneplan for Sunndal, arealdelen planid. 20151020 vedtatt 6.2.2019 gjelder for området. Kommuneplana inneholder generelle bestemmelser som gjelder alle områder og bestemmelser til de enkelte arealformål og hensynssoner som er vist på plana.

- På kommuneplanen er området fra kraftstasjonen og opp til inntaksdammen ved Dalasetra vist som landbruks-, natur- og friluftsområde (lys grønn farge) med bestemmelse nr. 3

Det er vist følgende hensynssoner langs elva Grøa:

- Aktsomhetsområde for ras- og skredfare H310_4 (rød skravur) med bestemmelse nr.4.1.4
- Aktsomhetsområde for flom H320_2 (området langs elva Grøa) med bestemmelse nr. 4.2.2
- Bevaring naturmiljø H560 (sort skrå skravur) (gjelder registrert naturtype rik edellauvskog med alm-lindeskog i midtre område) med bestemmelse nr. 4.5.6
- Bevaring av kulturmiljø H570 (sort skrå skravur i sirkel) (gjelder Kvenntufter ved elva Grøa) med bestemmelse nr. 4.5.1

Ved kraftstasjonen er det vist følgende hensynssoner:

- Støysone H220 gul støysone (sort skrå skravor) med bestemmelse nr. 4.4.1
- Aktsomhetsområde for ras- og skredfare H310_4 (rød skravor) med bestemmelse nr. 4.1.4

Konsekvenser av installasjon av nytt aggregat

Det er i utgangspunktet positivt at man kan utnytte eksisterende anlegg, som ikke gir nye fysiske inngrep eller tilfører nye vannkilder. Det er derfor ikke gjennomført feltregistreringer i forbindelse med tiltaket som planlegges gjennomført. Vurderingen av terrestrisk og akvatisk naturmangfold er derfor, ifølge SWECO-rapporten, hentet fra eksisterende kunnskap. Det vises til følgende:

- *Kulturminner:*
Tiltaket vil ikke påvirke kjente kulturminner eller kulturmiljø.
- *Brukerinteresser:*
Siden elva renner i en kløft og i liten grad synlig fra populær sti i sommerhalvåret, vil ikke tiltaket påvirke landskaps- og opplevelsesverdien.
- *Terrestrisk miljø:*
Grøa renner gjennom ei kløft, hvor størstedelen av kløfta har redusert vannføring. I 2008 ble det gjennomført kartlegging av naturtyper etter DN-håndbok 13. Samlet ble bekkekløfta med tilhørende naturtyper og arts mangfold vurdert å være en av de mest verdifulle på Nordvestlandet, samt en av de mest verdifulle edelløvskogene kløftene i landet. Flere av artene registrert er sjeldne og rødlistede. Naturtyper er rødlistet; flomskogmark etter Miljødirektoratets instruks (2022)

Økt slukeevne i kraftverket vil føre til at flomtoppene blir redusert, mens ved lavere vannføring ikke blir redusert vannføring i elva.
- *Akvatisk miljø:*
Driva er et nasjonalt laksevassdrag. I de nasjonale laksevassdragene skal miljøforbedrende tiltak prioriteres for å avbøte på anleggets negative effekt på anadrom fisk. Tiltaket forventes å redusere vannføringen i perioder med flomvannsføring. I dagens situasjon oppstår det korte perioder med plutselig fall i vannføringen nedstrøms kraftverket når det stanser. Elva blir da liggende tørr nedstrøms kraftverket i en lengre periode, siden det tar om lag en time å slippe vann via overløpsventilen og vannet når anadrom strekning i elva. Dersom det settes inn nytt aggregat vil kraftverket kunne være i drift hele året og unngå plutselige fall i vannføringen nedstrøms kraftverket, og dermed unngå at fisk strander og gytegroper tørker ut.

Vurdering

Vurderinger om konsesjonsplikt

NVE anbefaler at det søkes om konsesjon for opprustnings- og utvidelsesprosjekter hvis kraftverkseier kan svare ja på et eller flere av spørsmålene nedenfor. For Grøa er dette forsøkt vurdert og svart ut i kursiv. Dette ligger til grunn for anbefalingen om at tiltaket utløser konsesjon

1. Ligger tiltaket i verna vassdrag?
Øvre deler av Driva er vernet vassdrag.
2. Kan tiltaket påvirke vannstanden i innsjø/tjern oppstrøms inntak?
Tiltaket vil påvirke vannføringen mellom dam og inntak. Her vil vannet bli sterkt redusert.

3. Kan tiltaket påvirke vannføringen i vassdraget i vesentlig grad?
Tiltaket vil påvirke vannføringen, men det er uklart på hvilken måte det vil gi faktisk utslag på anadrom fisk. Vi har kunnskap om hvordan dagens vannføring påvirker f.eks gyteområder og hvordan kraftverket fungerer uten minstevannsføring og ved stans i anlegget. (NTNU rapport)
4. Planlegges tiltaket uten slipp av minstevannføring tilsvarende minimum alminnelig lavvannføring i vassdrag med årssikker vannføring?
Det er ikke minstevannsføring i Grøa, men det skal slippes forbi 1m³/s i avløpet ved stans i anlegget. Dette er overløpsvann, som tar minst en time før det når elva. Dette vil også variere avhengig av naturlig tilsig.
5. Er det registrert forvaltningsmessig verdifulle naturtyper eller arter (for eksempel rødlistede, utvalgte naturtyper og prioriterte arter) med tilknytning til vassdraget som blir berørt?
Laks er rødlistet art som finnes på anadrom strekning i Grøa. Det er også kartlagt blant annet flommarksskog, rik edelløvskog i kløfta Grøa renner gjennom, og denne har redusert vannføring. Samlet ble bekkekløfta vurdert i 2008 å være en av de mest verdifulle på Nordvestlandet.
6. Berører tiltaket anadrom strekning i nasjonale laksevassdrag?
Ja.
7. Berører tiltaket andre allmenne interesser i vesentlig grad?
Marginalt.

Ifølge høringsdokumentene vil tiltaket spesielt berøre de ovennevnte punktene 1, 2, 3, 4, 5 og 6.

Driva og sideelva Grøa

Sunddal kommune omfatter mange og store vassdrag. Driva med sideelver er et nasjonalt laksevassdrag og Grøa omfattes derfor av beskyttelsesregimet som gjelder for slike vassdrag. I Vannnett er økologisk tilstand i Grøas anadrome strekning satt til moderat og bestandssituasjonen til både laks og sjørret er dårlig. Laks er nå en rødlistet art.

Grøa har et høytliggende nedslagsfelt på total 111 km. Vann fra Grøa tas inn i tunnel ved Dalasetra og føres ned til Grøa kraftverk. Utløpet fra kraftverket munner i fossefoten rett ovenfor riksveibrua over Grøa. Elva har en naturlig anadrom strekning på 2 km fra samløpet med Driva og opp til fossen ved Bruhjellen, like ved utløpet av Grøa kraftverk.

Grøa kraftverk er utstyrt med et automatisk forbislipningsanlegg i stasjonen som benyttes når anlegget står for å slippe forbi vann. Kapasiteten på dette anlegget er 1.3 m³/s, og det er planlagt å benytte disse rørføringene ved installasjon av peltonturbinen. Forbislipningen forblir uendret, og kravet er at det skal slippes 1 m³/s ut i avløpet ved stans i anlegget. Men siden vannet som går som omløp ved stans i stasjonen er overløpsvannet, vil mengden vann som slippes være avhengig av naturlig tilsig til enhver tid under stans av anlegget. Dette skaper en usikkerhet knyttet til vannføring nedstrøms utløpet, og vil særlig kunne påvirke gytegroper og stranding av fisk.

NTNU Vitenskapsmuseet har i perioden 2019-2021 gjennomført ferskvannsbiologiske undersøkelser i Grøa. I 2023 ble disse resultatene, samt tidligere publiserte og upubliserte data fra samme område, gitt ut i en rapport 2023-2 Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Grøa, Sunddal. I rapporten står det om dagens vannføring:

«(...) at vannføringa periodevis er svært lav, spesielt på vinterstid, med påfølgende stranding og økt dødelighet. Dette kan forsterkes ytterligere dersom det samtidig er stopp i kraftverket. Som avbøtende tiltak er det viktig å få på plass en minstevannføring i Grøa slik at stopp i kraftverket unngås i perioder med lav naturlig avrenning. Det bør også opprettes en limnigraf slik at vannførendringer registreres.»

I rapporten står det også at «en del gytegroper ser også ut til å bli tørrlagte, spesielt i det området der det gytes mest, dvs. i området ved gangbrua og nedstrøms til første elvesving (kartblad 10-12). Våre undersøkelser viser at en del gytegroper blir tørrlagte. I forbindelse med gytegropperegistreringene høsten 2021, da kraftverket kjørte på ca. 1 m³/s, var 11% av gytegroppene tørrlagte.»

Rapporten peker også på at strandingsrisikoen reduseres mye ved senkningshastigheter lavere enn 13 cm per time, men dette vil variere med bl.a. kroppsstørrelse og skjulmuligheter. Tetthetsnedgangen av årsyngel av ørret i forhold til eldre ørret i Grøa etter regulering tyder likevel på at kraftverksutbygginga har hatt en negativ innvirkning på fiskesamfunnet.

Undersøkelsen viser ellers at det er bra med gytehabitat og 0+habitat, og brukbart med skjul, selv om det er noe ujevnt fordelt med mest skjul og lite gytehabitat i øvre del. 45. Under klorbehandlingen ble det funnet lakseyngel i Grøa. Og det er eget gytesubstrat og oppvekstforhold for laks. Det er derfor satt ut lakseyngel i Grøa, samt det er aktuelt å plante rognbokser i reetableringsarbeidet etter gyrobekjempelsen. Grøa er også viktig gyte- og oppvekstområde for sjøørreten.

Samlet belastning på et nasjonalt laksevassdrag

Naturmangfoldloven § 10 påpeker at en påvirkning skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Status for anadrom fisk i Driva er kritisk. Drivaregionen har vært påvirket av parasitten *Gyrodactylus salaris* i over 40 år, mens tilstanden for sjøørreten er pr 2025 også alvorlig. Siden utbyggingen av Grøa kraftverk i 1989 har arbeidet med å bekjempe parasitten kommet mye lenger, med bygging av fiskesperre i Snøvassmelan og bevaringsarbeid for laks- og sjørretbestandene i elva. Driva, inkludert Grøa ble kjemisk behandlet i perioden 2022-2024.

Laks har vært samlet til i genbank, mens sjøørret saltbehandles og flyttes på oversiden av sperra. Da bevaringsarbeidet skulle starte i 2016, ble det i bevarings- og reetableringsplana satt et konservativt anslag sjøørret forventet til saltbehandling og oppflytt over sperra - 1000 individer hver sesong. De siste årene har antall sjøørret vært flyttet opp kun ligget mellom 161 opp til 600 individer.

Denne trenden er i tråd med annen eksisterende forskning man nå har om sjøørreten i Driva. NINA- Rapportene om tilstanden til norske sjørretbestander fra 2019 og 2022 er bestandstilstanden for sjørret i Driva klassifisert til «svært dårlig.» Dette bekreftes ytterligere i rapport 1785 fra gytefisketellingen av Driva og Usma beskrives følgende om sjørretbestanden i Driva:

*Basert på historisk fangstdata og tellinger fremstår gytebestanden som **kritisk lav**, spesielt med tanke på at sjørreten i Driva har vært fredet og at det ikke har vært uttak av sjørret i sportsfiskesesongen siden 2016. Kritisk lave tettheter av ungfisk i elva de siste årene bekrefter at sjørretbestanden i Driva er på et historisk bunnivå.*

Klassifisering av sjørret i Driva i 2022 var av Vitenskapelig råd for laksefisk vurdert som «svært dårlig» jf. VRL rapport 9, side 66 og 128.

Grøa er ei viktig sideelv for gyting for både sjørret og laks, og det er viktig at ethvert tiltak som innføres ikke forringer bestandssituasjonen ytterligere. Det er imidlertid positivt dersom ny turbin i kraftverket kan gi mer stabil vannføring nedstrøms utløpet, men det er viktig at det gis vilkår på driftskjøring som ikke bidrar til effektkjøring, oksygenovermetning og tørrlegging av anadrom strekning nedstrøms. En konsesjonsprosess vil gi bedre muligheter for å vurdere risiko og påvirkning, og gi vilkår som vil bedre forholdene for anadrom fisk.

Selv om Driva er et nasjonalt laksevassdrag, er det per i dag gitt konsesjon til følgende:

Driva kraftverk
Somrungen Kraftverk
Småvoll Kraftverk
Grøa Kraftverk

Det er også signalisert at TrønderEnergi skal søke om et nytt kraftverk, Nedre Driva Kraftverk, som skal komme i tillegg til det de har fra før.

Kommunedirektøren mener på bakgrunn av dette at ei konsesjonsbehandling vil gi bedre anledning til å vurdere samlet belastning som kraftutbygging har på Driva og sideelevene. Det vil også gi muligheten til å vurdere konsekvensene tiltaket vil ha. I tillegg vil det gi anledning til å gjennomføre tiltaket gitt vilkår for å sikre at påvirkningen på allmenne interesser reduseres.

Kommunedirektør tilrår med dette Sunndal kommunestyre å vedta uttale til høring av forespørsel om vurdering konsesjonsplikt av nytt aggregat i Grøa Kraftverk.